

---

## BOEKBESPREKINGEN

¶ Maarten Aalders, *125 jaar Faculteit der Godgeleerdheid aan de Vrije Universiteit*, Zoetermeer, Meinema, 2005, ISBN 90-211-4085-3, 400 blz., €32,50

¶ Beatrice de Graaf en Gert van Klinken, *Geschiedenis van de Theologische Universiteit in Kampen 1854-2004*, Kampen, Kok, 2005, ISBN 90-435-1145-5, 366 blz., €34,90

¶ A.Th. van Deursen, *Een hoeksteen in het verzuimd bestel. De Vrije Universiteit 188-2005*, Amsterdam: Bert Bakker, 2005, ISBN 90-351-2867-2, 502 blz., €29,95.

¶ Lodewijk Winkeler

‘Ik weet echt bijna geen ketterij meer te bedenken, die je nu nog zou moeten uithalen om voor de synode geciteerd te worden. Men zou vermoedelijk zeggen: “Dat is interessant. Wilt u dat eens nader uitwerken?” [...] Moet je je eens voorstellen wat dat betekent voor een hele gereformeerde wereld en het levensgevoel en de rest, levensstijl idem dito.’

(J.T. Bakker, geciteerd door De Graaf/Van Klinken, p. 341).

In de jaren rond de fusie van de Gereformeerde Kerken in Nederland met de hervormden en de lutheranen tot één Protestantse Kerk in Nederland zijn het voor zover ik kan zien alleen de gereformeerden geweest, die alle beschikbare aanleidingen hebben aangegrepen om terug te blikken op de geschiedenis van de gereformeerde theologiebeoefening. In 1999 herdacht het *Gereformeerd Theologisch Tijdschrift* zijn honderdste verjaardag met een dubbelnummer *Theologie op de drempel van 2000* (zie DNK 23(2000), nr. 52, p. 61-62); de beide theologische universiteiten in Kampen bestonden in 2004 honderdvijftig jaar, en de ‘Oudestraat’ herdacht dit met twee publicaties, waarvan *Profiel. Theologiebeoefening in Kampen 1970-1990* al eerder werd besproken (zie DNK 28(2005), nr. 62, p. 52-53). De Vrije Universiteit

en haar Theologische Faculteit tenslotte bestonden in 2005 honderdvijfentwintig jaar. Dat leverde twee publicaties op: één over de gereformeerde universitaire theologiebeoefening en een geschiedenis van de Vrije Universiteit als zodanig, die ik hier alleen bespreek vanuit ditzelfde oogpunt.

‘De Schrift is een bundel heel uiteenlopende menselijke geschriften zonder meer geworden; zo goed als Jezus een mens zonder meer en het christendom een religie zonder meer blijkt te zijn. Goede raad is duur. Waar vinden we een nieuw uitgangspunt? Religieuze ervaring? Is die dan zo eenduidig? De traditie? Maar je daarop beroepen is toch net zo willekeurig als een beroep op de bijbel zelf? En trouwens: verwijst de traditie niet zelf voortdurend naar die bijbel? Zijn we met elkaar niet in een grote impasse terechtgekomen?’, zo citeerde ik indertijd al de VU-dogmaticus Van Egmond uit de GTT-bundel, en de voorliggende publicaties roepen dezelfde vragen op.

Maar laten we bij het begin beginnen. De Theologische School in Kampen werd in 1854 opgericht als, zo wordt verschillende malen herhaald, een ‘School van de Kerken’ – een beroepsopleiding dus voor dominees, ter vervanging van het sinds de Afscheiding bestaande theologische ‘huisonderwijs’. In plaats van oefenaars wilden de Christelijk Afgescheiden Gereformeerde Kerk een gedegen, maar vooral ook onder controle te houden predikantenopleiding. Gedegen, maar ook wetenschappelijk? ‘Wat in 1834 de bedoeling van de calvinistische Afscheiding ook was, zij heeft nooit beoogd om te breken met het beginsel van wetenschappelijk onderzoek’, merken de auteurs meteen al in de inleiding op (De Graaf/Van Klinken, p. 17) – waarmee zij bij mij onmiddellijk de verdenking wekken van een freudiaanse ontkenning. De School werd in ieder geval niet gemodelleerd naar de bestaande wetenschappelijke opleiding van de Hervormden aan de openbare universiteiten. De School verzorgde een opleiding die ‘kandidaatsopleiding’ werd genoemd, maar het kandidaatsexamen was tegelijk het zogeheten ‘praeparatoir’ examen voor